

УДК 339.1 + 549.2

*В.І. Татарінцев, кандидат геолого-мінералогічних наук,
заступник директора – керівник відділу експертизи алмазів
E-mail: tat@gems.org.ua*

*О.Р. Бєлевцев, кандидат геологічних наук, заступник директора
E-mail: belevtsev@gems.org.ua*

*Л.І. Вишневська, головний фахівець відділу експертизи алмазів
Email: vishn@gems.org.ua*

*К.Є. Кормакова, головний фахівець науково-дослідної лабораторії
Email: kormakova.kater@gmail.com*

*Державний гемологічний центр України
вул. Дегтярівська, 38–44, Київ, 04119, Україна*

Удосконалення навчального курсу ДГЦУ з діамантів відповідно до передового міжнародного досвіду

DOI: [https://doi.org/10.53036/2022-4\(110\)-5](https://doi.org/10.53036/2022-4(110)-5)

(Рекомендовано доктором геологічних наук, професором Ковальчуком М.С.)

Розглянуто питання щодо вдосконалення навчального курсу ДГЦУ з діамантів відповідно до передового міжнародного досвіду, які включають розширення методичного посібника за рахунок додаткових ілюстративних і методичних матеріалів, створення електронних навчальних матеріалів і аналіз сучасної проблеми «кривавих» алмазів росії.

Ключові слова: діаманти, експертиза діамантів, підготовка експертів-гемологів, Кімберлійський процес.

Вступ

У 2022 році відділом експертизи алмазів ДГЦУ виконувалась робота щодо вдосконалення навчального курсу з діамантів відповідно до передового міжнародного досвіду.

Ця робота проводилась відповідно до Технічного завдання Мінфіну щодо виконання наукових та науково-технічних робіт (ННТР) ДГЦУ у 2022 році. Вона є складовою частиною теми ННТР «Вдосконалення нормативної та технічної бази експертних робіт і навчального курсу ДГЦУ з діамантів відповідно до передового міжнародного досвіду» (2021–2022 рр.).

Об'єкт дослідження – аналітичний огляд передового досвіду та практики професійної підготовки фахівців у сфері атестації діамантів у провідних гемологічних організаціях світу, а також технічного оснащення цих організацій для

отримання об'єктивних і відтворюваних результатів гемологічної експертизи. Іншим важливим об'єктом стали «криваві» алмази росії та відповідне вдосконалення навчального курсу, необхідне для висвітлення цієї проблеми.

Мета роботи – підвищення рівня надання експертних та освітніх послуг ДГЦУ, сприяння розвитку соціально відповідального діамантового бізнесу в Україні за допомогою фахової гемологічної освіти.

Сфера застосування – освітній процес з підготовки експертів-гемологів відповідно до завдань навчальної програми, затвердженої наказом Мінфіну; експертні роботи з діамантами для потреб Держсховища, Генеральної прокуратури України, МВС, СБУ, судових органів, Держмитслужби тощо, а також виконання експертних функцій ДГЦУ як національного органу КП під час митного оформлення алмазів у сировині та

пропаганда обмежень застосування російських «кривавих» алмазів.

Виклад основного матеріалу

Навчальний курс Державного гемологічного центру України з експертизи діамантів був започаткований ще в перші роки створення ДГЦУ.

Після прийняття постанови Кабінету Міністрів України від 26.06.1996 № 673 «Про акредитацію та підготовку експертів-гемологів дорогоцінного, напівдорогоцінного та декоративного каміння» навчання гемологів у ДГЦУ отримало державну підтримку, а наказом Мінфіну від 07.08.2001 № 365 був затверджений напрямок підготовки експертів з назвою «Атестація та експертна оцінка діамантів». Основою напрямку та однойменного навчального курсу є розроблені ДГЦУ технічні умови з класифікування діамантів ТУ У 36.2–21587162.001:2002

«Діаманти» (далі – ТУ), зареєстровані державними органами у 2002 році.

За 20 років існування ТУ зазнали чотирьох змін і доповнень, три із яких були несуттєвими, а одна, пов'язана з міжнародними тенденціями змін у класифікації синтетичних діамантів, була впроваджена за відповідною науковою темою в ТУ та методичний посібник до навчального курсу.

Останніми роками в умовах прогресу України щодо членства в ЄС важливим завданням ННТР і роботи ДГЦУ в цілому є гармонізація змісту та технічної бази експертних робіт і навчального курсу ДГЦУ з діамантів відповідно до передового міжнародного досвіду.

Окремим актуальним питанням стало розширення методичного посібника навчального курсу за рахунок аналізу сучасної проблеми «кривавих» алмазів росії, які фінансують вбивства українських громадян, та етичності торгових операцій з такими діамантами.

Основні питання, які розглядались у роботі:

1) Концепція оновлення редакції навчального посібника «Атестація та експертна оцінка діамантів».

Проведено ретроспективний аналіз нормативних документів, на підставі яких створювався навчальний посібник.

Створені у 2001 році технічні умови ДГЦУ «Діаманти» та заснований на цих ТУ посібник до учбового курсу ДГЦУ був упроваджений у навчальний процес ДГЦУ у 2002 році. Він включає два методичних підходи до атестації діамантів.

Перший – заснований на методології визначення класифікаційних ознак діамантів, що використовувались на державних заводах СРСР системи «Кристалл», зокрема на Київському заводі «Ізумруд» та Вінницькому заводі «Кристалл». Він є традиційним для країн всього пострадянського простору і до якого звикли українські споживачі та уся торгівельна сфера діамантової індустрії України.

Другий – заснований на методології визначення класифікаційних ознак діамантів, що використовується в Гемологічному інституті Америки (GIA) та був використаний у проєкті міжнародного стандарту ISO 11211.

Основна мета оновлення посібника – його вдосконалення з точки зору досвіду та розумного урахування національних традицій атестації діамантів.

Пострадянська система класифікації діамантів, до якої звикли користувачі ювелірних виробів з діамантами, все ще активно використовується у торговельній мережі України та у спілкуванні користувачів один з одним. Але досвід експертної роботи ДГЦУ показує, що споживачі все більше і більше довіряють міжнародній системі, розробленій Гемологічним інститутом Америки, яка впроваджена в ТУ як другий методичний підхід класифікування діамантів.

Зроблено висновок, що пострадянська класифікація діамантів має бути скасована в Україні, і українському споживачу час поступово переходити до міжнародної класифікації. Цей перехід є одним із пріоритетів концепції оновлення посібника. Поступовість передбачає зосередження основної уваги викладачів ДГЦУ на навчанні слухачів курсів атестувати діаманти за міжнародними правилами, а пострадянський підхід має стати другорядним за важливістю матеріалом довідкового характеру.

Іншим пріоритетом концепції є посилення наочності навчального процесу за рахунок розширення ілюстративного матеріалу в тексті навчального посібника та створенні електронних навчальних матеріалів.

Розглянута проблема необхідності внесення змін та доповнень до «Навчальної програми підготовки експертів-гемологів» щодо розширення терміну навчання та усунення розбіжностей з нормами законодавства.

2) Аналітичний огляд закордонних навчальних курсів основних гемологічних організацій світу.

Виконано аналітичний огляд передового досвіду професійної підготовки фахівців у сфері атестації діамантів у провідних гемологічних організаціях Америки, Європи, Азії та Африки, а також технічного оснащення цих організацій у сфері гемологічної освіти й експертизи діамантів. Укладено плани щодо перейняття та часткової реалізації (у межах фінансових можливостей) такого досвіду.

3) Удосконалення змісту навчального курсу «Атестація та експертна оцінка діамантів».

У роботі відзначено, що пріоритетами вдосконалення змісту навчального курсу ДГЦУ є посилення наочності і зорового сприймання методичних матеріалів з атестації діамантів, практичного застосування методик визначення характеристик діамантів, розширення загальних відомостей про родовища діамантів, світову торгівлю алмазною сировиною за правилами Кімберлійського процесу, впливу російських алмазів на фінансування військово-промислового комплексу росії, а також про етичні проблеми придбання ювелірних виробів з діамантами російського походження.

4) Удосконалення технічного оснащення навчального курсу та технічної бази експертних робіт з діамантами.

Удосконалення технічного оснащення навчального курсу та технічної бази експертної оцінки діамантів ДГЦУ запланував виконувати на підставі аналітичного огляду передового міжнародного досвіду в освітній та експертній діяльності закордонних колег.

Зроблено акцент, що заплановане вдосконалення має дві складові.

Перша складова стосується безпосередньо курсів, обладнання навчального класу та робочих місць слухачів.

Друга складова стосується прикладних аспектів навчання та процедур виконання експертних досліджень діамантів – демонстрації слухачам курсів гемологічних наукових приладів, застосування їх у практичних дослідженнях каменів та у роботі експертів-гемологів при виконанні ними професійних завдань гемологічної експертизи.

Висновки

Виконано аналітичний огляд закордонних діамантових навчальних курсів провідних гемологічних організацій Америки, Європи, Азії, Африки, їх змісту, оснащення і використаних методик, рекомендованих міжнародними стандартами CIBJO та ISO, а також огляд технічної бази цих організацій у сфері експертизи діамантів.

Обґрунтовано та сформульовано власне завдання ДГЦУ щодо вдосконалення навчального курсу ДГЦУ з діамантів відповідно до передового міжнародного досвіду та розвитку матеріально-технічної бази експертних робіт з діамантами.

Підготовлено проєкт нової редакції навчального посібника «Атестація та експертна оцінка діамантів» до однойменного навчального курсу. Оновлені

зміст та методика викладання цього курсу.

Упровадження результатів планується у вигляді вищезазначеного навчального посібника, який є новітнім для України і важливим в умовах прогресу України щодо набуття членства в Євро-союзі та з огляду на можливу зацікавленість закордонних слухачів щодо навчання атестації діамантів в Україні.

Використані джерела

1. Навчальна програма підготовки експертів-геологів: наказ Міністерства фінансів України від 07.08.2001 № 365. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/z0740-01?lang=uk#Text>.
2. Правила атестації дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення, напівдорогоцінного каміння: постанова Кабінету Міністрів України від 06.09.2000 № 1396. Дата оновлення: 01.03.2007. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1396-2000-%D0%BF#Text>.
3. Draft international standard. ISO/DIS 11211-1: 1998 (E) Grading polished diamonds – Part 1: Terminology and classification; ISO/DIS 11211-2: 1998 (E) Grading polished diamonds – Part 2: Test methods; ISO/DIS 11211-3: 1998 (E) – Part 3: Naturally coloured diamonds.

References

1. Curriculum for the expert gemologist training: order of the Ministry of Finance of Ukraine dated August 7, 2001 No. 365. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/z0740-01?lang=uk#Text>. [in Ukrainian]
2. Regulation in certification of precious stones, precious stones of organogenic formation, semi-precious stones: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated September 6, 2000 No. 1396. Date of update: 01.03.2007. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1396-2000-%D0%BF#Text>. [in Ukrainian]
3. Draft international standard. ISO/DIS 11211-1: 1998 (E) Grading polished diamonds – Part 1: Terminology and classification; ISO/DIS 11211-2: 1998 (E) Grading polished diamonds – Part 2: Test methods; ISO/DIS 11211-3: 1998 (E) – Part 3: Naturally coloured diamonds.

UDC 339.1 + 549.2

V. Tatarintsev, Ph.D. (Geol.), Deputy Director – Head of the Diamond Grading Department
E-mail: tat@gems.org.ua

O. Belevtsev, Ph.D. (Geol.), Deputy Director
E-mail: belevtsev@gems.org.ua

L. Vyshnevskaya, Chief Specialist of the Diamond Grading Department.
E-mail: vishn@gems.org.ua

K. Kormakova, Chief Specialist of the Research Laboratory
E-mail: kormakova.kater@gmail.com

State Gemmological Centre of Ukraine
38– 44 Deghtyarivska Str., Kyiv, 04119, Ukraine

Improvement of the training course of SGCU on diamonds in accordance with international best practices

Issues related to the improvement of the SGCU training course on diamonds in accordance with international best practices were considered. These issues include the manual extension due to the additional illustrative and methodical materials, the creation of digital educational materials and the analysis of the actual problem of russian «blood» diamonds.

Keywords: diamonds, diamond grading, training of expert gemologists, Kimberley Process.